

เอกสารสืบเนื่องจากการประชุม Full Paper Proceedings

The 2nd National and
International Research
Conference 2015

“Building Graduate Cross-border Bridges”

การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัย
ระดับชาติและนานาชาติ ประจำปี 2558

“การเชื่อมโยงและ
บูรณาการระหว่างศาสตร์
ระดับบัณฑิตศึกษา”

24-25 ตุลาคม 2558

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

PED24	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดบุรีรัมย์ นางละมัย เทศไธสง
PED25	สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บุรีรัมย์ เขต 3 นางสาวสายทอง ศรีนาค
PED26	สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ นางมนธิรา ปัสสาสุ
PED27	สภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บุรีรัมย์เขต 1 นางสาวอุไรวรรณ วิริยะกิจสมบูรณ์
PED28	แนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กร บริหารส่วนตำบลเสาดิยาว อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ นางสาวจรรยาพร วิวัฒน์วรกุล

นำเสนอแบบโปสเตอร์

กลุ่มที่ 2 สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

PHS01	การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลตาพระยาอำเภوتاพระยาจังหวัดสระแก้ว จำเริญสมบูรณ์ หงษ์สมศรี
PHS02	การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในคัมภีร์ชินกาลมาลีปกรณ์ ดร.ฤทธิชัย แกมมาม
PHS03	ปัจจัยที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ชัยอำเภอหนองกี่จังหวัดบุรีรัมย์ นางสาวอรพิมพ์ อัมเธิบ
PHS04	ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรม ขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง นางสาวอริชฐาน ไชยเรือง
PHS05	ปัจจัยที่ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังใน จังหวัดเพชรบูรณ์ นางสาวหยาดพิรุณ ศุภรากรสกุล
PHS06	ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ Miss Shi weihong

PHS02

การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในคัมภีร์ชินกาลมาลี
ปกรณ์ดร. ฤทธิชัย แกมนาค*
ดร. พระครูสุธีสุตสุนทร*
สุภัชชา พันเลิศพาณิชย์*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติ ความเป็นมา และความสำคัญของวรรณกรรม
ชินกาลมาลีปกรณ์ และวิเคราะห์สถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์ ด้วยวิธีการศึกษา
วิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาหลักฐานที่ได้จากการเก็บข้อมูลและสำรวจภาคสนาม

ผลการวิจัย พบว่า สถานที่ทางประวัติศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 สมัย ดังนี้ สมัยพุทธกาล คือ เมือง
กบิลพัสดุ์ ประเทศเนปาล ประเทศอินเดีย ได้แก่ นครราชคฤห์ เมืองพาราณสี เมืองกุสินารา และสถานที่สำคัญ
ได้แก่ สถานที่ประสูติ (ลุมพินีวัน) สถานที่ตรัสรู้ (พุทธคยา) สถานที่การปฐมเทศนา (सारนาถ) และสถานที่
ปรินิพพาน (กุสินารา)

สมัยหลังพุทธกาล ได้แก่ ประเทศศรีลังกา มีโบราณสถานที่ปรากฏ อาทิเช่น มหิยังคณะเจดีย์ มริจ
วัดติยเจดีย์ โลหปราสาท สุวรรณมาลิกเจดีย์ วิหารพระทันตธาตุ อุปารามเจดีย์ เป็นต้น ประเทศไทย ได้แก่
จังหวัดเชียงใหม่ มีวัดสวนดอก วัดป่าแดงมหาวิหาร วัดมุงเมือง วัดเจดีย์เจ็ดยอด วัดตโปทาราม วัดนันทาราม
วัดเจดีย์หลวง วัดศรีภูมิ วัดเชียงยืน และวัดกู่คำ จังหวัดเชียงราย มีวัดป่าแดงหลวง วัดพระสิงห์ วัดพระแก้ว
และวัดอาทิตันแก้ว จังหวัดลำพูน มีวัดมณีอาราม พระธาตุหริภุญชัย วัดศรีบุญยืน วัดพระธาตุหริภุญชัย
รวมหาวิหาร และสุวรรณเจดีย์หรือปทุมวดีเจดีย์ จังหวัดลำปาง มีวัดลำปางหลวง และวัดกู่ขาว จังหวัดพะเยา
มีวัดดอนชัย หรือวัดป่าแดงหลวงดอนชัย จังหวัดน่าน มีวัดสวนตาล

คำสำคัญ: สถานที่ทางประวัติศาสตร์ ชินกาลมาลีปกรณ์ โบราณสถาน ล้านนา

* อาจารย์ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

PHS02

CONTENT ANALYSIS OF HISTORIC PLACES IN CHINNAKANMALIPAKON

Dr. Rittichai Kamnak*

Dr. Phrakhru Sutheesutasuntorn*

Suphatja Phanlertphanij*

ABSTRACT

The objectives of this study were to study history and significance of the Chinnakanmalipakon and conduct analysis of the historic places introduced in the Chinnakanmalipakon. The content analysis, data compilation and field survey were applied for this study.

The findings indicated that the historic places were divided into two eras namely the Buddha's lifetime and Post Buddha's lifetime. The Buddha's lifetime included Nepal's Kapilavastu and India comprising Rajgir, Varanasi and Kushinagar. The significant pilgrimage sites were Lumbini (Birth place of Buddha), Bodh Gaya (Place of Buddha's Enlightenment), Sarnath (Place of the Buddha's Dhammacakkappavattana Sutta), and Kushinagar (Place of Parinirvana).

The historic places in the Post Buddha's lifetime consisted of the Sri Lanka's ancient remains, for example, Mahiyangana Chedi, Marijjawattiya Chedi, Loha Prasat, Suwan Malik Chedi, Phra Thantathat Temple and Thuparama Chedi etc. Thailand included Wat Suandok, Wat Pa Daeng Maha Viharn, Wat Mung Muang, Wat Chedi Chet Yot, Wat Tapotaram, Wat Nantaram, Wat Chedi Luang, Wat Si Phum, Wat Chiang Yuen and Wat Kukham in Chiang Mai, Wat Pa Daeng Luang, Wat Phra Sing, Wat Prakaew and Wat Athitonkaew in Chiang Rai, Wat Rommani Yaram, Wat Phra That Hariphunchai, Wat Sri Bun Yuen, Wat Phra That Hariphunchai Wora Maha Viharn and Suwan Chedi or Patumwadee Chedi in Lampun, Wat Phra That Lampang Luang and Wat Ku Khao in Lampang, Wat Don Chai or Wat Pa Daeng Luang Don Chai in Phayao, Wat Suan Tan in Nan.

Keywords: Content, Historic places, Chinnakanmalipakon, Ancient remains, Lanna

* Lecturer of Chiang Rai Buddhist College, Mahachalongkomrajavidyalaya University

บทนำ

อาณาจักรล้านนา คือ ราชอาณาจักรของชาวไทยวนในอดีตที่ตั้งอยู่บริเวณภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ตลอดจนถึงสิบสองปันนา เช่น เมืองเชียงรุ่ง(จิ่งหง) มณฑลยูนนาน ภาคตะวันออกของพม่า ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวิน ซึ่งมีเมืองเชียงตุงเป็นเมืองเอก ฝั่งตะวันตก แม่น้ำสาละวิน มีเมืองนายเป็นเมืองเอก และ 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน (สร้อยอ่องสกุล, 2555 : 5)

ในปี พ.ศ. 1839 พระเจ้าเม็งรายทรงสร้างนครเชียงใหม่ขึ้นเป็นราชธานี สมัยนี้ลัทธิเถรวาทลังกาวงศ์ได้แพร่หลายจากสุโขทัยและจากมอญขึ้นมาสู่ล้านนา แต่ยังไม่สู้จะเป็นหลักฐานมั่นคงนัก จนถึงแผ่นดินพระเจ้ากือนา ทรงส่งทูตไปนิมนต์พระอุทุมมพรหมมหาสวามีคณาจารย์ลังกาวงศ์ที่เมืองนครพนมในประเทศมอญ เพื่อมาตั้งลัทธิลังกาวงศ์ที่เมืองเชียงใหม่ พร้อมกันนั้นพระเจ้ากือนาส่งทูตมาขอพระสุมนเถระชาวไทยสุโขทัย ซึ่งเป็นศิษย์ของพระอุทุมมพรหมมหาเถระเหมือนกัน ให้ช่วยกันไปตั้งลัทธิลังกาวงศ์ ลัทธิเถรวาทแบบลังกาวงศ์ก็ตั้งมั่นรุ่งเรืองขึ้นจำเดิมแต่นั้นมา (พัฒน์ เฝ็งลา, 2547 : 14)

สมัยพระเจ้าติโลกราชมีการทำสังคายนาครั้งที่ 8 ก่อให้เกิดวรรณกรรมพระพุทธศาสนาอย่างมากมาย ซึ่งวรรณกรรมในยุคนั้นมีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านภาษาบาลีและอรรถรสในสาระสำคัญเช่น มังคลัตถิปปินี จักกาวาทิปปินี เวสสันดรทิปปินี สังขยาปกาสะฎีกา ของพระสิริมังคลาจารย์ สิหิงคินิทาน จามเทวีวงศ์ของท่านพระโพธิ์รังสี ชินกาลมาลีปกรณ์ วชิรสารตลสังกะ ของพระรัตนปัญญาเถระ ปฐมสมโพธิกถา ของพระสุวัณณรังสีเถระ ซึ่งได้เป็นแบบอย่างของการรจนาวรรณกรรมพุทธศาสนาล้านนาในยุคต่อมา (พระสุธีธรรมานุวัตร และคณะ, 2555 : 440)

สำหรับชินกาลมาลีปกรณ์เป็นที่รู้จักเมื่อกรมศิลปากรได้มอบให้ศาสตราจารย์ร.ต.ท. แสง มนวิฑูร แปลจากต้นฉบับบาลีฉบับเดียวกันที่ใช้แปลครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2499 แปลอีกครั้งที่ 2 โดยเรียกชื่อตามต้นฉบับบาลีว่า ชินกาลมาลีปกรณ์ โดยใช้ชื่อนี้ในการจัดพิมพ์ ทั้งนี้ได้มีการนำต้นฉบับบาลีและสำนวนการแปลทั้ง 2 ครั้งมาพิมพ์รวมไว้ด้วยกัน (ศิลปากร, กรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2539 : 2)

ชินกาลมาลีปกรณ์เป็นตำนานภาษาบาลีรุ่นเก่าตำนานหนึ่ง กล่าวถึงกาลพระพุทเจ้า โดยเรียบเรียงอย่างเป็นระเบียบภาคแรก เริ่มกล่าวการที่พระพุทเจ้าองค์ปัจจุบัน ตั้งความปรารถนาจะเป็นพระพุทเจ้าเรื่อยมาจนถึงเรื่องอวิทูรนิทาน เรื่องอัครสาวกนิพพาน พุทธปรินิพพาน เรื่องพระบรมสารีริกธาตุ เรื่องเบ็ดเตล็ด เรื่องการสังคายนาต่างๆ เรื่องการที่พระพุทศาสนาไปเจริญในลังกาทวีปและไปจบที่พระพุทโฆสอาจารย์ไปลังกา ส่วนภาคที่สองต่อมาคือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ล้านนา ผู้รจนาได้แยกเป็นสัดส่วน คือเรื่องสร้างเมืองหริภุญชัย, เรื่องก่อกองหาเจดีย์เมืองหริภุญชัย (หริภุญชัย-ลำพูน), เรื่องรัชสมัยของพระนางจัมมเทวี (จามเทวี), เรื่องลำดับกษัตริย์เมืองหริภุญชัย, เรื่องก่อกองหาเจดีย์เมืองหริภุญชัย, เรื่องมหาธาตุปรกาฏขึ้นที่หริภุญชัย, เรื่องราชวงศ์พระเจ้าอาทิตย์, เรื่องพญามังราย, เรื่องสุมนเถระได้พระธาตุ, เรื่องพระเจ้ากือนา, เรื่องพระสุมนเถระมาหริภุญชัย, เรื่องพระสัทปาฐกถาหรือพระพุทสิหิงค์, เรื่อง ก่อพระธาตุวัดบุปผาราม, เรื่องศาสนาสิหลมาสู่เมืองเชียงใหม่, เรื่องพระธาตุเจดีย์หลวง, เรื่องสมมติสีมาของพระเจ้าติลก, เรื่องพระรัตนปฎิมา, เรื่อง พระเจ้าติลก, เรื่องพระพุทธรูปใหญ่ในวัดบุปผาราม, เรื่องหล่อพระปฎิมาทองคำองค์ใหญ่, เรื่องสมมติสีมาวัดมหาโพธาราม, เรื่องเสด็จไปเมืองเชียงแสน, เรื่องสิขีพุทธรูป, เรื่องกาลก่อศิลาแลงหริภุญชัย, เรื่องกาลแห่งพุทธศาสนา นิภายสิหลรุ่งเรือง, เรื่องกาลบังเกิดช้าง, เรื่องพระพุทธรูปแก่นจันทร์, เรื่องตำนานพระพุทธรูปแก่นจันทร์, เรื่องพรรณนาความตอนจบ, รวมเป็นเรื่องต่างๆ 28 เรื่อง (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2546 : 306)

ชินกาลมาลีปกรณ์ให้ความรู้ในด้านต่างๆ มากมาย อาทิเช่น ความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา พุทธกิจของพระพุทธองค์ พุทธปรินิพพาน การทำสังคายนา พระบรมสารีริกธาตุ ในด้านประวัติศาสตร์ ทำให้ทราบ

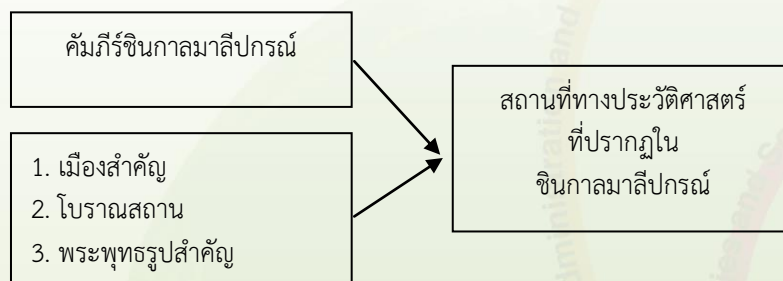
ถึงความเป็นมาเป็นการสร้างเมืองหรือชุมชน ประวัติศาสตร์สมัยล้านนา อาทิเช่น พญามังราย พระเจ้ากือนา ด้านพระศาสนา ทำให้ทราบถึงการสร้างวัดและพระพุทธรูปสำคัญในล้านนา เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยและคณะจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาและสถานที่ทาง ประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนถูกต้อง และนำมาเผยแพร่ให้ปรากฏ ต่อสังคมท้องถิ่นล้านนาและสังคมไทยต่อไป สิ่งสำคัญที่สุดคือการดำรงรักษาไว้ซึ่งวรรณกรรมอันเป็นมรดก อันล้ำค่าทางสติปัญญาของท้องถิ่น ให้คงอยู่เป็นการสืบสานตำนานและอนุรักษ์ไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้เข้าใจ ความเป็นมาประวัติศาสตร์และโบราณคดีของท้องถิ่นจังหวัดในภาคเหนือ เพื่อให้เกิดความรักและศรัทธา สืบทอดกันรุ่นต่อรุ่นทุกยุคทุกสมัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติ ความเป็นมา และความสำคัญของวรรณกรรมชินกาลมาลีปกรณ์
2. เพื่อวิเคราะห์สถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การจัดประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ และคณะผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อกำหนดแผนงาน การดำเนินงานวิจัย
2. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านเอกสารที่โดยศึกษาเนื้อหาและการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับ โบราณสถานที่ปรากฏในวรรณกรรมชินกาลมาลีปกรณ์ และการอนุรักษ์โบราณสถานที่ปรากฏในวรรณกรรม ชินกาลมาลีปกรณ์
3. การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสำรวจหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และชุมชนตามที่ปรากฏในวรรณกรรมชินกาลมาลีปกรณ์
4. การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาหลักฐานที่ได้จากการเก็บข้อมูล และสำรวจภาคสนาม โดยการ จัดหมวดหมู่ในการศึกษา และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักฐานข้อมูลที่ได้เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์
5. การสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล จัดทำเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ พบว่ามีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจดังนี้
ชินกาลมาลีปกรณ์ เป็นวรรณกรรมด้านประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในล้านนา ยุค 400 กว่าปี พระรัตน ปัญญาเถระได้ประพันธ์เกี่ยวกับประวัติของพระพุทธเจ้าก่อนที่ตรัสรู้ในลักษณะพิสดาร โดยกล่าวถึงพระพุทธ กรณียกิจ สถานที่ที่พระพุทธเจ้าเสด็จประทับจนกระทั่งดับขันธเข้าสู่นิพพาน การเผยแพร่พระพุทธศาสนา การ

ทำสังคายนาครั้งต่างๆ การจำแนกพระบรมสารีริกธาตุ การขยายพุทธศาสนาไปประดิษฐานในประเทศต่างๆ ตั้งแต่ประเทศอินเดีย เนปาล ศรีลังกา พม่า และไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่พุทธศาสนา ในล้านนาได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา และน่าน ซึ่งวรรณกรรมนี้มีคุณค่าทางด้าน ประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและประเพณีเกี่ยวกับการสร้างบ้านเมืองและกษัตริย์ที่ต้องมีอำนาจ บุญบารมี เป็นที่เลื่อมใสของประชาชน รวมถึงการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยการสนับสนุนและส่งเสริมพุทธ ศาสนาในลักษณะของการปกครองของคณะสงฆ์ที่มีส่วนสำคัญในการสร้างและอนุรักษ์โบราณสถาน สถาปัตยกรรม และเผยแพร่พุทธศาสนาให้คงอยู่สืบไปในล้านนาไทย

ดังจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ล้านนาในยุคราชวงศ์มังราย ที่ได้กล่าวถึงการสร้างบ้านแปงเมือง ให้เจริญเติบโต มีความแข็งแกร่งทั้งด้านทหาร การเมืองการปกครองและเศรษฐกิจ ควบคู่กับการทำนุบำรุง พระพุทธศาสนา โดยมีกษัตริย์ราชวงศ์มังราย คือ พระเจ้ากือนา ได้ส่งราชทูตไปขอ พระสมณเถระจากสุโขทัย เพื่อสืบศาสนาในเชียงใหม่ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 1912 และพุทธศาสนานิกายลังกาวงศ์ที่สืบเนื่องจากพระสมณ เถระดังกล่าว ก็เจริญรุ่งเรืองเป็นอันมาก โดยเฉพาะในสมัย พระเจ้าฟิสิกมีการสร้างวัดเพิ่มขึ้นอีกหลายวัดและ ได้มีทำนุบำรุงการศึกษาของพระสงฆ์อย่างจริงจังจนสามารถดำเนินการสังคายนาพระไตรปิฎกและยังได้อัญเชิญ พระแก้วมรกตจากวัดพระธาตุลำปางหลวง (พ.ศ. 1979 – 2011) มาประดิษฐานที่วัดเจติยหลวง จังหวัด เชียงใหม่ (พ.ศ. 2011 – 2096) อีกด้วย ในสมัยพระเมืองแก้ว พระสงฆ์ที่ทรงความรู้ก็ได้รจนาคัมภีร์เป็นภาษา บาลีไว้หลายเรื่อง เช่น ชินกาลมาลีปกรณ์ ของพระรัตนปัญญาเถระ เป็นต้น

ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ชินกาลมาลีปกรณ์กล่าวถึงการเผยแพร่ศาสนาในพระพุทธศาสนา คือ นิกาย อรัญญวาสีหรือนิกายรามัญวงศ์หรือนิกายลังกาวงศ์เก่าในสมัยพญาเกือนา และนิกายสีลหรือนิกายลังกาวงศ์ใหม่ ในสมัยของพญาติโลกราชหรือพระเจ้าติโลกราช ซึ่งทั้งสองสมัยถือเป็นยุครุ่งเรืองของการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ในลักษณะที่แตกต่างกันและมีการดำรงอยู่ของโบราณสถานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งความแตกต่างด้านการปกครองคณะ สงฆ์นิกายอรัญญวาสี หรือนิกายรามัญวงศ์หรือนิกายลังกาวงศ์เก่าในสมัยพญาเกือนา คือ พระเจ้ากือนาทรง อาราธนาพระสมณเถระจากกรุงสุโขทัยมา เพื่อนำพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ไปสืบพระศาสนายังเมืองเชียงใหม่ ศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา โดยการประกอบสังฆกรรม อุปสมบทและสั่งสอนธรรมที่เมืองเชียงใหม่ โดยได้ อุปสมบทกุลบุตรชาวเมืองเชียงใหม่และชาวเมืองลำพูนเป็นจำนวนมากและสร้างราชอุทยานของพระองค์เป็น วัดบุปผารามมหาวิหาร เมื่อปี พ.ศ. 1915 แล้วอาราธนาพระสมณเถระไปครองและสถาปนาเป็นพระสังฆราช พร้อมทั้งสร้างพระเจดีย์ขึ้นในวัดนี้ในปีพุทธศักราช 1917 (พระรัตนปัญญาเถระ, 2550 : 116)

ต่อมาพระเจ้ากือนาโปรดให้สร้างพระเจดีย์ที่ยอดดอยสุเทพในปีพุทธศักราช 1929 เป็นที่ประดิษฐาน พระบรมธาตุที่พระสมณเถระนำมาจากกรุงสุโขทัย ทำให้พระพุทธศาสนาล้านนาได้รับการส่งเสริม เผยแพร่ ให้เจริญรุ่งเรืองมากที่สุดอีกสมัยหนึ่ง เพราะมีสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของคณะสงฆ์ คือ วัดสวนดอก ซึ่งได้ กลายเป็นศูนย์กลางของการศึกษาพระธรรมวินัยแบบลังกาวงศ์ พระพุทธศาสนาที่ลังกาวงศ์ที่ได้รับ การยอมรับอย่างกว้างขวางในหัวเมืองใกล้เคียงคือ เชียงราย เชียงของ เชียงแสน ลำพูน ลำปาง และพระสงฆ์ จากสำนักต่างๆ ทั้งใกล้เคียงและไกลได้พากันมาศึกษาพระพุทธศาสนาที่วัดบุปผาราม ทำให้วัดบุปผารามกลายเป็น ศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาล้านนาเชียงใหม่ ตลอดระยะเวลาในช่วง 21 ปีแห่งการครองราชย์ของ พระเจ้ากือนา

สำหรับนิกายสีลหรือนิกายลังกาวงศ์ใหม่ ในสมัยของพระเจ้าติโลกราช พระพุทธศาสนาจัดได้ว่าเป็น สมัยที่เจริญรุ่งเรืองสูงสุดในอาณาจักรล้านนา เนื่องจากพระองค์ทรงเลื่อมใสและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะคณะสงฆ์นิกายสีล ได้ทรงอาราธนาพระมหาเถระจากเมืองลำพูนมาจำพรรษาอยู่ที่วัดราชมณเฑียร และได้สถาปนาให้เป็นพระมหาสวามี และพระองค์ทรงผนวชชั่วคราว ณ วัดป่าแดงมหาวิหาร พระองค์ทรงมี แนวความคิดที่จะรักษาพระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์โดยมีพระไตรปิฎกอันบริสุทธิ์ ด้วยการอุปถัมภ์การจัดการ

สังคายนาคัมภีร์พระไตรปิฎกในพุทธศักราช 2020 ที่วัดมหาโพธารามหรือวัดเจ็ดยอด นับเป็นครั้งแรกในดินแดนประเทศไทยและเป็นครั้งที่ 8 ของโลก การสังคายนาพระไตรปิฎกนี้มีพระธรรมทิมมาเถระเจ้าอาวาสวัดป่าตาลน้อยเป็นประธานของที่ประชุมสงฆ์ในการจัดสังคายนา มีพระเถระและพระภิกษุอีกจำนวนมากเข้าร่วมการสังคายนาล้วนเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในภาษาบาลีและมีความแตกฉานในพระไตรปิฎก การรวบรวมชำระพระคัมภีร์พระไตรปิฎกบาลีให้ถูกต้องบริสุทธิ์ใช้เวลาประมาณ 1 ปี จึงสำเร็จ ต่อมายึดถือเป็นหลักของคณะสงฆ์ทุกคณะล้านนาสืบต่อมา นอกจากนี้ พระองค์ยังได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอีกมากมาย โดยการก่อสร้าง การบูรณะวัดวาอาราม และปูชนียสถานที่สำคัญในเชียงใหม่และนครลำพูน เช่น วัดเจ็ดยอด(วัดมหาโพธาราม) วัดราชมณเฑียร วัดป่าตาล วัดป่าแดงมหาวิหาร เป็นต้น (สร้อยดี อ่องสกุล, 2555 : 162) และทรงอันเชิญพระแก้วมรกตมาประดิษฐานที่วัดเจ็ดยอดหลวงในเมืองเชียงใหม่เมื่อปีพุทธศักราช 2025 ทรงสร้างเจดีย์หลวงและโปรดให้สร้างโลหะปราสาทหลังเล็กที่ซุ้มบนองค์ด้านเจดีย์ด้านตะวันออก เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกตโดยเฉพาะกล่าวได้ว่าในยุคนี้ถือว่าเป็นยุคที่เริ่มต้นความเจริญสูงสุดของวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ล้านนา มีพระภิกษุชาวล้านนาที่แต่งวรรณกรรมพุทธศาสนาที่สำคัญ อันเป็นผลมาจากการสังคายนาพระไตรปิฎกและสืบต่อความรู้อันแตกฉานด้วยการแต่งวรรณกรรมภาษาบาลีเป็นจำนวนมาก และมีชื่อเสียง หนึ่งในนั้นคือพระรัตนปัญญาเถระ ผู้รจนาชินกาลมาลีปกรณ์

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ เป็นวรรณกรรมบาลีที่วาดด้วยประวัติศาสตร์สากลของพุทธศาสนาที่ได้รับการยกย่องสูงสุดเรื่องหนึ่งของโลก แต่เมื่อแปลเป็นภาษาไทยมักจะพิมพ์แจกเป็นหนังสืองานศพ จึงเป็นหนังสือที่ตายแล้วไม่ค่อยมีใครอยากอ่าน และไม่มีคนอ้างอิงเอกสารนี้มากนัก ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะข้อจำกัดในการแปลจากภาษาบาลี ฉบับเป็นภาษาไทยก็แปลสำนวนโบราณอ่านเข้าใจยากขึ้นต้น ก็เป็นเรื่องด้วยธรรมะอ่านไม่สนุก และบางเรื่องก็เห็นว่าเป็นเรื่องเหลือเชื่อ เช่น “สามเณรสมณรับคำสั่งของพระเถระแล้วทรงบาตรจีวรในทันใดนั้น เหาะลงมาที่ประตูนครปาดลับุตร เข้าเฝ้าพระพระราชแล้วถวายพระพรตามพระเถระสั่ง และได้เห็นการบูชาของประชาชนในเดือนกัฏฐิกนั้นด้วย พระราชทรงดีพระทัยทรงรับบาตรจากมือสามเณรแล้ว ไล่พระบรมสารีริกธาตุสี่เหมือนแก้วมุกดาอย่างดี จนเต็มบาตรแล้วถวายแก่สามเณร สามเณรรับบาตรนั้นแล้วจึงไปหาท้าวสักกะเทวราชบอกข้อความตามพระเถระสั่ง ท้าวสักกะจอมเทวดารับว่า สาธุ แล้วก็เปิดกรูพระสวาทแล้วมณีนัฐ 1 โยชน์ อันเชิญพระธาตุรากขวัญเบื้องขวามือถวายแก่พระสมณสามเณร สามเณรรับพระธาตุนั้นแล้ว นำมาประดิษฐานที่“เจดีย์ศรี” จึงเป็นเหตุให้คนไทยไม่เห็นความสำคัญของหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์

สถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์

สำหรับสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์นั้น ได้แบ่งออกเป็น 2 สมัย ได้แก่

1. สมัยพุทธกาล ได้แก่ เมืองกบิลพัสดุ์ ประเทศเนปาล เป็นเมืองของพระเจ้าสุทโธทนะ ผู้เป็นพระราชบิดาของเจ้าชายสิทธัตถะทรงเจริญเติบโตและประทับอยู่จนกระทั่งพระชนมายุ 29 ปี ซึ่งต่อมาได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ประเทศอินเดีย ได้แก่ นครราชคฤห์ เป็นเมืองที่มีประวัติความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนามากที่สุด เมืองพาราณสี เป็นเมืองที่เก่าแก่และเป็นที่แสวงบุญทั้งของชาวฮินดูและชาวพุทธทั่วโลก และเมืองกุสินารา เป็นที่ตั้งของศาลาโนทยานหรือป่าไม้สาละที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานและเป็นสถานที่ถวายพระเพลิงพระพุทธรูป สถานที่ประสูติ (ลุมพินีวัน) สถานที่ตรัสรู้ (พุทธคยา) สถานที่ปฐมเทศนา (สารนาถ) และสถานที่ปรินิพพาน (กุสินารา)

สถานที่ต่างๆ ที่ทรงเสด็จบำเพ็ญพุทธกิจในชมพูทวีปรวมทั้งลังกาทวีป ตำนานของลังกากล่าวไว้ว่าพระพุทธเจ้าได้เคยเสด็จไปลังกาทวีปถึง 3 ครั้งด้วยกัน

1) หลังจากตรัสรู้แล้ว ได้ 9 เดือน ได้เสด็จมาเกาะลังกาทรงประทับอยู่บนอากาศเบื้องบนตรงสถานที่มหายังคะสอุปในมหานาควันอุทยาน ริมฝั่งแม่น้ำคงคา (ลังกา) ทรงปราบยักษ์ให้สิ้นพยศร้ายแล้วเสด็จ

กลับไปและก่อนเสด็จกลับไปชมพืทวีป พระพุทธองค์ได้ทรงประทานพระเกศาปอยหนึ่งแก่ สมณฑล ผู้สถิตอยู่
บนยอดเขาสุมนภูฏ (ศิริปาทะ) ได้บรรจุไว้ ณ มหิยังคณะเจติย์

2) เสด็จไปยังเกาะที่อยู่ทางเหนือสุดของประเทศ ชื่อเกาะนาคะทีปะ อันเป็นสถานที่ของพวักยักร์
หรือพวกทมิฬในขณะนั้น

3) เสด็จไปยังวัดกัลยาณีเจติย์ ทรงประทับนั่งบนบัลลังก์ทรงแสดงธรรม ปัจจุบันได้สร้างเจติย์
ครอบบัลลังก์นั้นไว้ชื่อ กัลยาณีเจติย์ ณ วัดกัลยาณี จากนั้นจึงเสด็จไปที่ยอดเขาสุมนภูฏ ทรงประทับรอยพระ
บาทไว้บนยอดเขาแห่งนั้น

2. สมัยหลังพุทธกาล มีโบราณสถานที่ปรากฏประเทศศรีลังกา ได้แก่ มหิยังคณะเจติย์ มริจวัตติย
เจติย์ โลหปราสาท สุวรรณมาลิกเจติย์ วิหารพระทันตธาตุ ภูปารามเจติย์ การามเจติย์หรือลังการามเจติย์ ทัช
วาปีเจติย์ ดิสสมหาวิหารเจติย์ และนาคมาหาเจติย์

สำหรับประเทศไทย มีโบราณสถานที่ปรากฏได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่
น่าน และสืบทอดถึงปัจจุบัน ได้แก่ วัดบุปผาราม วัดมหาโพธาราม วัดเจติยหลวง วัดป่าแดงหลวงมหาวิหาร ซึ่ง
เกิดขึ้นในสมัยของพระเจ้ากือนาและในสมัยของพระเจ้าติโลกราช ซึ่งเป็นยุครุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา วัดล
มังการาม เจติย์มหาพล วัดพระยืน พระธาตุหริภุญชัย วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร ในจังหวัดลำพูน

หลังจากนั้นพระพุทธศาสนาได้เริ่มเข้ามาประดิษฐานในดินแดนภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย
ในราวต้นพุทธศตวรรษที่ 13 อาณาจักรหริภุญไชยไม่ค่อยมีศึกใหญ่มารุกราน ดังนั้น บ้านเมืองและ
พระพุทธศาสนาจึงเจริญรุ่งเรืองควบคู่กันไป พระนางจามเทวีนั้นทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบ
มอญอย่างแน่นแฟ้น พระองค์ทรงสร้างวัดและทรงอุปถัมภ์พระสงฆ์ที่นิมนต์มาจากลพบุรี พระองค์ทรงสร้างวัด
ประจำมือง คือ วัดอรัญญิการาม วัดมาลวาราม วัดพัทธาราม วัดลังการาม และวัดมหาวนาราม ชาวบ้าน
ทุกคนเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาพากันสร้างวัดวาอารามถึง 2,000 วัด ท้าวอาณาจักรนครหริภุญไชย ราว
ปีพ.ศ. 1700 พระเจ้าอาทิตย์ราชทรงสร้างวัดพระธาตุหริภุญไชย นอกจากนี้ หลักฐานที่บ่งบอกความเป็นมา
ของพระพุทธศาสนาในนครหริภุญไชยอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ วัดพระยืนลำพูน ซึ่งถือว่าเป็นวัดที่มีความสำคัญ
เกี่ยวกับประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในเมืองไทย ภายหลังแคว้นหริภุญไชยได้ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ
ล้านนาที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมอันงดงามตราบจนปัจจุบัน เช่น เจติย์แปดเหลี่ยม เจติย์ทรงระฆัง ในวัด
หลวงกลางเวียง วัดพระธาตุหริภุญไชย

วัดพระสิงห์ ได้สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าผายู กษัตริย์องค์ที่ 6 แห่งราชวงศ์มังราย (พ.ศ. 1882-1899)
ที่ได้ปกครองอาณาจักรล้านนาได้ทรงสร้างพระเจติย์เพื่อบรรจุอัฐิพระเจ้าคำฟู ผู้เป็นพระบิดาโดยทำเป็นเจติย์
ประดิษฐานพระพุทธรูปไว้ 4 ทิศ แล้วสถาปนาขึ้นเป็นวัดนามว่า “วัดลีเชียงพระ” นอกจากนี้เจ้ามหาพรหมได้
นำพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์องค์หนึ่งจากเมืองกำแพงเพชร ชื่อว่า “พระพุทธรูปสิงห์” มาถวาย เพื่อเป็นการไถ่โทษ
โดยได้นำพระพุทธรูปสิงห์ไปประดิษฐานไว้ที่วัดลีเชียงพระ คือวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร เชียงใหม่ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามในช่วงท้ายของการบันทึกคัมภีร์ชินกาลมาลีปกรณ์ ซึ่งผู้แปลได้สรุปราชวงศ์มังรายที่
ครองนครเชียงใหม่ที่ปรากฏในคัมภีร์ชินกาลมาลีปกรณ์ไว้ คือ พระเจ้ามังราย พระเจ้าคราม พระเจ้าแสนภู เจ้า
ขุนศรี พระยาน้ำท่วม พระเจ้าแสนภู พระเจ้าคำฟู พระเจ้าผายู พระเจ้ากือนา พระเจ้าแสนเมืองมา พระเจ้า
สามฝั่งแกน พระเจ้าพิลก พระเจ้ายอดเชียงราย พระเมืองแก้ว พระเกษเกล้า (พระรัตนปัญญาเถระ, 2550 :
369-371) รวมราชวงศ์มังรายตั้งแต่ พ.ศ. 1801 จนถึง พ.ศ. 2101 รวม 300 ปีมีกษัตริย์รวม 15 พระองค์
ข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ วรรณกรรมชินกาลมาลีปกรณ์ เกิดขึ้นในยุคที่อาณาจักรล้านนามีความแข็งแกร่ง
ทั้งด้านทหาร การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจ มีการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง (พ.ศ. 1898
ถึง พ.ศ. 2068) จึงปรากฏราชวงศ์ผู้ครองนครเชียงใหม่ ได้แก่ พระเจ้าผายู พระเจ้ากือนา พระเจ้าแสนเมืองมา
พระเจ้าสามฝั่งแกน พระเจ้าพิลก พระเจ้ายอดเชียงราย และพระเมืองแก้ว ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการสร้างวัด

เจดีย์ โบราณสถาน เพื่อสืบทอด ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่สืบมาจนถึงทุกวันนี้ หลักฐานที่ปรากฏ ได้แก่ วัดสวนดอก วัดเจดีย์หลวง วัดเจ็ดยอด (วัดมหาโพธาราม) วัดราชมนเฑียร วัดป่าตาล วัดป่าแดงมหาวิหาร วัดสุธรรมาราม เป็นต้น

นอกจากนี้ปรากฏพระพุทธรูปที่สำคัญได้แก่ พระพุทธสิหิงค์ประดิษฐานที่วัดลีเชียงพระ (วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร) จังหวัดเชียงใหม่ และได้อันเชิญพระแก้วมรกตที่ได้ค้นพบในสมัยพระเจ้าสามฝั่งแกนมาประดิษฐานที่วัดเจดีย์หลวงในเมืองเชียงใหม่ เมื่อปีพุทธศักราช 2025 ทรงให้สร้างเสริมเจดีย์หลวง และโปรดให้สร้างโลหะปราสาทหลังเล็กที่ซุ้มบนองค์ด้านเจดีย์ด้านตะวันออก เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกตโดยเฉพาะ และสร้างพระพุทธรูปเพื่อเป็นพระประธานนามว่า “พระเจ้าโตโปธาราม”

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในคัมภีร์ชินกาลมาลีปกรณ์สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมา และความสำคัญของวรรณกรรมชินกาลมาลีปกรณ์

ชินกาลมาลีปกรณ์ เป็นวรรณกรรมภาษาบาลี ต้นฉบับเดิมเรียกว่า “ชินกาลมาลีปกรณ์” ส่วนฉบับแปลเป็นภาษาไทยฉบับแรก เรียกชื่อว่า “ชินกาลมาลี” แต่งโดยพระรัตนปัญญาเถระ ซึ่งเป็นพระเถระชาวล้านนา เมื่อปี พ.ศ. 2060-2071 วรรณกรรมเรื่องนี้กล่าวถึง กาลของพระพุทธเจ้า กาลก่อนที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าโดยพิสดาร กล่าวถึงพระพุทธรณียกิจว่าพระพุทธเจ้าทรงทำอะไร ประทับอยู่ที่ไหน จนกระทั่งดับขันธเข้าสู่นิพพาน โดยอธิบายไว้อย่างละเอียดว่า พุทธกิจดังกล่าวเกิดขึ้นในปีไหน สถานที่ใด รวมทั้งกล่าวถึงการทำสังคายนาครั้งต่างๆ การจำแนกพระบรมสารีริกธาตุ การขยายพระพุทธศาสนาไปประดิษฐานในประเทศต่างๆ โดยบอกเวลาและสถานที่อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงประวัติของบุคคลและสถานที่เมืองสำคัญในล้านนา อาทิเช่น เมืองเชียงแสน เชียงราย ลำพูน และเชียงใหม่ เป็นต้น

วรรณกรรมชินกาลมาลีปกรณ์ได้รับการแปล หลายภาษา เริ่มตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ราชบัณฑิต 5 ท่าน คือ พระยาพจนานิคม พระวิเชียรปรีชา หลวงอุดมจินดา หลวงราชาภิรมย์ และหลวงธรรมาภิมณฑ์ ช่วยกันแปลเป็นภาษาไทย และให้ชื่อว่า “ชินกาลมาลี” ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์แจกในงาน พระศพของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิริวงศ์วัฒนเดช นายร้อยตรีในกรมทหารบก และศพแม่ในสมเด็จพระเจ้านั่งเอยาเธอ กรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช พิมพ์แจกเมื่อ ร.ศ.127 หรือ พ.ศ. 2451

2. ความสำคัญของวรรณกรรมชินกาลมาลีปกรณ์

2.1 ด้านประวัติศาสตร์ ชินกาลมาลีปกรณ์เป็นเหมือนบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่เป็นวรรณกรรมที่สำคัญของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เล่มแรกของโลกในประเทศไทย ที่บันทึกเรื่องราวอย่างเป็นระเบียบว่าด้วยกาลของพระพุทธเจ้าที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา กษัตริย์ สถานที่เหตุการณ์สำคัญในยุค 400 กว่าปี เนื้อหาส่วนแรกเรื่องความปรารถนาของพระพุทธเจ้าที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์ จนถึงเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธศาสนาแพร่ขยายสู่ทวีปลังกา จนเข้ามาในสยามประเทศในดินแดนล้านนา และพระบรมสารีริกธาตุประดิษฐานอยู่ในสถานที่ต่างๆ ในรัชสมัยราชวงศ์สุโขทัย ราชวงศ์พระเจ้าอภัยมณี ราชวงศ์สุโขทัย จนถึงราชวงศ์พระเจ้านันทราช เกี่ยวข้องกันตั้งแต่เมือง กษัตริย์ ศาสนา บุคคล แม่น้ำและสถานที่ ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นหนังสือด้านวรรณกรรมด้านประวัติศาสตร์ที่สมบูรณ์

2.2 ด้านภาษา เป็นหนังสือที่มีลักษณะคำประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เรียกว่า “ปद्यพจน์” กล่าวคือ มีการเรียบเรียงภาษาอย่างงดงามสละสลวยชัดเจนรวมถึงความสามารถในการแปลของพระรัตนปัญญา

ในการใช้ภาษาบาลีที่สละสลวย แต่งคำภาษาบาลีชื่อเฉพาะในสมัยนั้นเป็นภาษาบาลี ไม่ว่าจะเป็น ชื่อของเมือง กษัตริย์ บุคคล สถานที่ แม่น้ำ ซึ่งเป็นภาษาพื้นเมืองให้เป็นบาลี

2.3. ด้านประเพณีความเชื่อ เป็นหนังสือเกี่ยวกับการสร้างเมืองและต้นกำเนิดของกษัตริย์ ที่มีฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ ในยุค 400 ปีก่อนอย่างพิสดาร จึงมีความเชื่อความเคารพยำเกรงว่า กษัตริย์ต้องผดแผกจากสามัญชนต้องมีอำนาจบุญบารมี วาสนา เป็นที่ยกย่องเทิดทูนของประชาชน หรือแม้กระทั่งความอัศจรรย์ของพระบรมสารีริกธาตุ เป็นต้น

2.4. ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ชินกาลมาลีปกรณ์กล่าวถึงการเผยแพร่ศาสนาในพระพุทธศาสนา คือนิกายอรัญญวาสีหรือนิกายรามัญวงศ์หรือนิกายลังกาวงศ์เก่าในสมัยพญากือนา และนิกายสีลหรือนิกายลังกาวงศ์ใหม่ ในสมัยของพญาติโลกราชหรือพระเจ้าติโลกราช

2.5. ด้านความแตกต่างด้านการปกครองกษัตริย์ ชินกาลมาลีปกรณ์กล่าวถึงการปกครองกษัตริย์แตกต่างกันดังนี้

2.5.1 การสืบสันตติวงศ์ของพระมหากษัตริย์จะสืบทอดต่อกันมา เช่น พญามังราย เมื่อพระบิดาล่วงลับแล้วพระองค์ทรงกระทำราชาภิเษก

2.5.2 การแย่งชิงราชสมบัติ เช่น อำมาตย์ของพระเจ้าพันไถยญะ ปลงพระชนม์พระเจ้าพันไถยญะ แล้วยึดครองนครหริภุญชัย

2.5.3 การยึดอำนาจ เช่น กษัตริย์มีลักขะเชื้อลักขุนทรีได้มายึดนครหริภุญชัยครองราชย์สมบัติอยู่ 3 ปีกับ 3 เดือน พระเจ้ากุลเทพได้รวบรวมไพร่พลแล้วสังหารท้าวลักขุนทรีแล้วขึ้นครองราชย์สมบัติ 3 ปี 3 เดือน

3. การวิเคราะห์สถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์

ในหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ ได้กล่าวถึงการเผยแพร่พุทธศาสนาไปยังประเทศต่างๆ ได้แบ่งบอกสถานที่ทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ได้แก่ เมือง วัดและพระพุทธรูปสำคัญ โดยได้ระบุเวลาและสถานที่ไว้อย่างชัดเจน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 เมืองสำคัญ ได้แก่ ประเทศอินเดีย ได้แก่ นครราชคฤห์ พาราณสี และเมืองกุสินารา ประเทศเนปาล ได้แก่ เมืองกบิลพัสดุ์ ประเทศศรีลังกา ได้แก่ เมืองอนูราชปุระ ประเทศพม่า ได้แก่ เมืองพุกาม (เมืองอิทธิพนปุระ) ประเทศไทย ได้แก่ เมืองเชียงใหม่ เวียงกุมกาม (จังหวัดเชียงใหม่) เมืองเชียงราย (จังหวัดเชียงราย) เมืองหริภุญชัย (จังหวัดลำพูน) เมืองนครเขลางค์ (จังหวัดลำปาง) และเมืองแพร่

3.2 โบราณสถานที่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์ ได้แก่

ประเทศอินเดีย มีโบราณสถานที่ปรากฏ ได้แก่ เขตวันวิหาร วัดเวฬุวันวิหาร (วิหารเวฬุวัน) วิหารบุพพาราม (วัดบุพพารามมหาวิหาร) วัดวาฬาราม และวัดโอโสการาม

ประเทศศรีลังกา มีโบราณสถานที่ปรากฏ ได้แก่ มหิยัคคะเจตีย์ มริจจวัตตเจตีย์ โลหปราสาท สุวรรณมาลิกเจตีย์ วิหารพระทันตธาตุ อุปารามเจตีย์ การามเจตีย์หรือลังการามเจตีย์ ชีฆวาปีเจตีย์ ติสสมหาวิหารเจตีย์ และนาคมหาเจตีย์

ประเทศไทย มีโบราณสถานที่ปรากฏ ดังนี้ จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ วัดบุปผาราม (วัดสวนดอก) วัดมุงเมือง วัดป่าแดงมหาวิหาร (มหาวิหารวัดป่าแดง) วัดมหาโพธาราม (วัดเจติยเจ็ดยอด) วัดป่าตาลมหาวิหาร(วัดตโปธาราม) วัดนันทาราม วัดเจติยหลวง วัดโอโสการาม (วัดศรีภูมิ) วัดที่ฆาชีวิตสาราม (วัดเชียงยืน) และวัดเจติยเหลี่ยม (ภูค่า) จังหวัดเชียงราย ได้แก่ วัดป่าแดงหลวง วัดพระสิงห์ วัดพระแก้ว และวัดอาทิตน์แก้ว จังหวัดลำพูน ได้แก่ วัดลัมภการาม (วัดรมณียราม) เจตีย์มหาพล วัดพระยืน พระธาตุเจติยหลวง (หรือพระธาตุหริภุญชัย) วัดพระธาตุหริ-ภุญชัยรวมมหาวิหาร สุวรรณเจตีย์หรือปทุมวดีเจตีย์ และวัดศรีบุญยืน

จังหวัดลำปาง ได้แก่ วัดลำปางหลวงและวัดคู์ขาว จังหวัดพะเยา ได้แก่ วัดดอนชัย หรือวัดป่าแดงหลวงดอนชัย และจังหวัดน่าน ได้แก่ วัดสวนตาล

3.3 พระพุทธรูปสำคัญที่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์ ได้แก่ พระอัฐารส พระสีหปฏีมา หรือ พระพุทธรูปสิงห์ พระรัตนปฏีมาหรือพระแก้วมรกต พระพุทธรูปกัมโพชปฏีมา (พระเจ้าแข่งคม) พระเจ้าแก้วต้อ พระเจ้าคำคิง พระสีขีพุทธปฏีมา และพระพุทธรูปแก่นจันทร์

เอกสารอ้างอิง

พัฒน์ เพ็งลา. (2547). **บาลีสันสกฤตในภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระรัตนปัญญาเถระ. (2550). **ชินกาลมาลีปกรณ์**. แปลโดย ร.ต.ท. แสง มณีวัชร. กรุงเทพฯ : จำไทย.

พระสุธีธรรมานุวัตร และคณะ. (2555). **การศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในคัมภีร์ธรรมวัดสูงเม่น จังหวัดแพร่**. วารสาร บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ 8 ฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี่.

ศิลปากร,กรม, กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์. (2539). **วรรณกรรม สมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม 4 ชินกาลมาลีปกรณ์**. กรุงเทพฯ : เซเว่น พรินต์ติ้ง.

สร้อยดี อ่องสกุล. (2555). **ประวัติศาสตร์ล้านนา**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

อุดม รุ่งเรืองศรี. (2546). **วรรณกรรมล้านนา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.